

Arndís Sigríður Árnadóttir 1940 - 2023

Minning

Höfundur: Gunnhildur Kristín Björnsdóttir

Grunnur að nútíma bókasafnsþjónustu hér á landi, var lagður eftir miðja síðustu öld þegar sérmenntuðum bókasafnsfræðingum tók að fjölga og frumkvöðlar hófu með elju og dugnaði að breyta bókasöfnum í lifandi þekkingarmiðstöðvar. Þessir bókasafnsfræðingar urðu fyrirmyndir okkar sem á eftir komu og ein þeirra var Arndís Sigríður Árnadóttir.

MYND 1: ARNDÍS VIÐ DOKTORSVÖRNINA Í HÁTÍÐARSAL HÍ 19. ÁGÚST 2011. LJÓSMYND: KRISTINN INGVARSSON

Arndís S. Árnadóttir var fædd 12. nóvember 1940. Hún varð bráðkvödd í París 8. september síðastliðinn. Arndís lauk stúdentsprófi frá Menntaskólanum í Reykjavík 1960. Hún stundaði nám í listasögu við Hollins College í Roanoke í Viginíu í Bandaríkjunum 1960-1961. Hún flutti síðan aftur til Bandaríkjanna og bjó þar á árunum 1964-1974. Hún lauk þá prófi í innanhússhönnun við Maryland Institute College of Art 1972 og sótti auk þess námskeið í ýmsum listgreinum við Towson University.

Eftir að heim til Íslands kom lauk Arndís BA-prófi í bókasafns- og upplýsingafræði frá Háskóla Íslands 1980 og síðar MA-prófi í hönnunarsögu frá De Montfort University í Leicester í Bretlandi 1997. Árið 2011 varði Arndís doktorsritgerðina *Nútímaheimilið í mótun: fagurbætur, funksjónalismi og norræn áhrif á íslenska hönnun 1900-1970*, í sagnfræði við Háskóla Íslands og fjallar ritgerðin um þær breytingar sem urðu á hóbýlaháttum Íslendinga á þessu tímabili. Ritverk þetta sem var algjört brautryðjendaverk, er mikilvægt framlag til

íslenskrar hönnunarsögu. Í ritdómi Fréttablaðsins er það talið „byltingarkennt innlegg“ og „tvímælalaust eitt merkilegasta rannsóknarverk liðins árs“.

Árið 1974 var hafist handa við að skipuleggja bókasafn Myndlista- og handíðaskóla Íslands (MHÍ) af nokkrum bókasafnsfræðingum og vildi þá svo til að Arndís slóst í hópinn. Þar var kominn sérfræðingur í listasögu og innanhússhönnun sem ílengdist á safninu í um 30 ár. Arndís var fagmanneskja fram í fingurgóma og ekki leið því á löngu áður en hún hóf nám í bókasafns- og upplýsingafræði til að verða fullnuma starfsmaður. Annað var ekki hennar still. Arndís var mikill happafengur fyrir MHÍ, því hæfari og áhugasamari starfskraftur var vandfundinn. Hún hafði fjölbreytta menntun sem var einstaklega góður grunnur fyrir að starfa og stýra listbókasafni. Listrænn bakgrunnur gaf henni dýpri innsýn í hlutverk safnsins og varð einnig til þess að hún lagði ríka áherslu á mikilvægi þekkingar starfsmanna á hönnun og listum, faggreinum þeirra sem notuðu safnið. Arndís lagði metnað í að gera allt sem best úr garði og byggja upp, stundum við þröngan kost, fyrirmyndar bókasafn búið nútímataekni og upplýsingamiðstöð fyrir nemendur og kennara skólans, auk allra annarra sem þangað leituðu.

Arndísi var umhugað um að bæta aðgang að listupplýsingum í því skyni að auðvelda rannsóknir og fræðslu. Hún tók virkan þátt í samstarfsverkefnum, bæði innlendum og erlendum. Sem dæmi má nefna efnisorðaskrá yfir myndlist og skyldar greinar og skrá yfir söfn, stofnanir og einstaklinga sem eiga töluvert safn bókverka. Þá ritstýrði hún í samvinnu við bókasafnsfræðing Listasafns Íslands, skrá yfir íslenskar listheimildir fyrir gagnasafnið BHA (Bibliography of the History of Art). Arndís kappkostaði að safna upplýsingum. Til viðbótar við hefðbundinn skipulagðan safnkost, safnaði hún gögnum, skjölum og ýmsu smáefni, vissi hvar alls kyns torfundnar upplýsingar væri að finna og hvert ætti að leita og til hverra, og hún naut þess að miðla þeirri þekkingu. Slíkt var ómetanlegt á tímum þegar upplýsingar um íslenskar listir og hönnun lágu yfirleitt ekki á lausu.

Bókasafn MHÍ varð síðar megingrunnurinn að bókasafni Listaháskóla Íslands (LHÍ) undir hennar stjórn, en auk þess sameinuðust safninu bókasöfn Tónlistarskólans í Reykjavík og Leiklistarskóla Íslands þegar Listaháskólinn var stofnaður. Samhliða bókasafnsstörfum fékkst Arndís við stundakennslu í bóksafns- og upplýsingafræði við HÍ og hönnunarsögu við LHÍ, auk þess að taka að sér ýmis verkefni á sviði innanhússhönnunar.

Eftir að hafa lagt grunninn að öflugum háskólabókasafni, sagði Arndís skilið við bókasafn LHÍ og hóf doktorsnám við Háskóla Íslands og starfaði jafnframt á Þjóðminjasafni Íslands. Hún stundaði fræðistörf allt fram að andláti og sinnti ráðgjafarþjónustu á sviði innanhússhönnunar, hönnunarsögu, um skráningarmál safna og sýningarstjórn. Arndís skrifaði greinar í tímarit og bækur, setti upp sýningar í Hönnunarsafni Íslands og víðar, og hélt erindi bæði hér heima og erlendis. Hin síðari ár átti húsgagna- og hönnunarsaga einkum hug hennar og var rannsóknarsviðið sagan frá miðri 19. öld til samtímans. Jafnframt rannsakaði hún hlutverk íslenskra kvenna í mótun hugmynda um nútíma listiðnað og hönnun á 20. öld. Eftir

Arndísi liggja sömuleiðis greinar í bókasafnsfræði, meðal annars um samræmt aðgengi og varðveislu listheimilda, stafræn myndgagnasöfn og íslensk bókverk. Með Arndísi er farin dýrmæt þekking. Í sjónmáli voru þrjár bækur, bók hennar um Svein Kjarval og sögu MHÍ í samstarfi við fleiri höfunda. Þá voru einnig skrif nokkuð á veg komin um íslenska hönnun í samstarfi við Elísabetu V. Ingvarsdóttur.

Arndís átti þátt í að stofna norrænt samstarf listbókasafna (ARLIS/Norden) en bókasafn MHÍ var að hennar frumkvæði, ásamt bókasafni Listasafns Íslands, aðili að samtökunum frá upphafi 1986. Sjálf sat hún árum saman í stjórn samtakanna. Arndís hvatti önnur íslensk bókasöfn með listheimildir að taka þátt og fyrir hennar tilstuðlan urðu þau flest aðilar að samtökunum. Þátttaka íslenskra listbókasafna í ARLIS/Norden hefur verið til mikilla hagsbóta og víkkað sjóndeildarhring starfsmanna safnanna. Auk þátttöku í ARLIS/Norden, sat Arndís í stjórn Skógræktarfélags Garðabæjar, var félagi í Listfræðafélagi Íslands og Reykjavíkurakademíunni. Hún var heiðursfélagi í Upplýsingu frá 2012.

Fræðimennska og fagmennska voru Arndísi í blóð borin. Sjálf var ég svo heppin að njóta leiðsagnar hennar á þrjá vegu, sem nemandi í bókasafnsfræði, sem myndlistarnemandi og bókasafnsnotandi í MHÍ og sem samstarfsmaður. Hún var framúrskarandi kennari, vel skipulögð, hafsjór af fróðleik og góð fyrirmynd. Það var gaman í tímum hjá henni. Hún hafði einstakt lag á að vekja áhuga, það get ég vottað, bæði sem nemandi hennar og samstarfsmaður, og með því að fylgjast með henni aðstoða aðra bókasafnsgesti í MHÍ og LHÍ.

Arndís var glæsileg kona með hægláta og fágaða framkomu. Hún fylgdist vel með í sínu fagi, var áhugasöm um nýjungar, einnig það sem á undan var gengið, og sýndi ætíð ráðdeild og smekkvísi. Arndís bar yfirbragð heimskonu og eins og einn kollegi okkar komst að orði, þá var það í hennar stíl að kveðja jarðvistina í háborginni París.

Heimildir

Arndís S. Árnadóttir. (1997). Bókasafn Myndlista- og handíðaskóla Íslands. Í Guðrún Pálsdóttir og Sigrún Klara Hannesdóttir (ritstj.), *Sál aldanna: Íslensk bókasafn í fortíð og nútíð* (bls. 173-193). Háskólaútgáfan.

Arndís S. Árnadóttir. (E.d.). *Hönnun og fræði*. <https://listrad.wordpress.com/>

Arndís S. Árnadóttir. (2011). *Nútímaheimilið í mótun: fagurbætur, funksjónalismi og norræn áhrif á íslenska hönnun 1900-1970*. Háskólaútgáfan.

Elísabet V. Ingvarsdóttir. (2023, 7. október). [Minningargrein]. *Morgunblaðið*, 40.

Páll Baldvin Baldvinsson. (2012, 2.-4. mars). Byltingarkennt innlegg: Nútímaheimilið í mótun er tvímælalaust eitt merkilegasta rannsóknarverk sem hér kom út á liðnu ári. *Fréttablaðið*, 40.